

Leo Trotskij

Det byråkratiska självbevarandets terror

6 september 1935

Publicerad i *New Militant* den 2 november 1935 under rubriken ”Increasing Oppression the Path of the Bureaucracy”.

Vi har ett anmärkningsvärt dokument i brevet från kamrat Tarov, en av de sovjetiska bolsjevik-leninisterna, en mekaniker som idag av nödvändighet befinner sig utanför Sovjetunionen.¹ Tarov greps i början av 1928 som ”vänsteroppositionell”; han tillbringade tre år i förvisning, fyra år i fängelse, i sträng isolering, och sedan, återigen, flera månader i förvisning.

Vilka brott mot revolutionen begick Tarov? Det tycks som om han så tidigt som 1923 ansåg att oktoberrevolutionen hade skapat möjligheter för en oändligt mycket snabbare industrialisering än vad som var fallet med kapitalistiska länder. Tillsammans med andra slog han larm mot politiken att satsa allt på kulaken, vilket skulle leda till en kris för hela det sovjetiska systemet. Han krävde att ansträngningarna skulle riktas till de fattiga bönderna och en systematisk växling av landsbygdens ekonomi in på kollektiviseringens spår. Sådana var hans huvudsakliga brott under perioden 1923–1926. Han var mer djupgående och framsynt än det styrande övre skiktet. Sådana var, hur som helst, de brott som begicks av den tendens som Tarov bar ansvar för.

1926 krävde alla Tarovar att de sovjetiska fackföreningarna skulle avsluta vänskapen med de brittiska fackföreningarnas generalråd som förrådde gruvarbetarnas strejk, tillsammans med generalstrejken; det var just för den tjänsten som Citrine, ordförande i generalrådet, tidigare allierad till Stalin och Tomskij, adlades av hans majestät under firandet av jubileet.² Tillsammans med andra leninister protesterade Tarov 1926 mot den stalinistiska teorin om en ”demokratisk arbetar- och bondestat” – en teori som drev det polska kommunistpartiet att stödja Piłsudskis kupp.³ Men inte ens det uttömmar förteckningen över Tarovs brott. Han var som internationalist livligt intresserad av den kinesiska revolutionens öde. Han betraktade som kriminella de beslut från Kreml som tvingade det unga och heroiska kommunistpartiet i Kina att inträda i Guomindang och underkasta sig dess disciplin;⁴ Guomindang, ett rent borgerligt parti, som dessutom accepterades som en ”sympatiserande” organisation till

¹ Tarovs brev publicerades i *New Militant* 19 oktober 1935, och ingår tillsammans med ytterligare ett par texter av honom i samlingen [Tarov – en arbetarbolsjevik om stalinismen](#).

² Brittiska och ryska fackföreningsledare bildade i maj 1925 den anglo-ryska fackliga enhetskommittén för att uppnå facklig enhet och bekämpa den imperialistiska krigsfaran. Den brittiska delen av kommittén inkluderade ledare i den fackliga centralorganisationen (TUC), vilka använde den för att skydda sig för kritik från vänster. Den var särskilt användbar för dem under den spända perioden före och under den generalstrejk som TUC uppmanade till i maj 1925 i solidaritet med den brittiska gruvstrejken. Ryssarna klamrade sig fast vid kommittén även när TUC:s ledning förrådde generalstrejken och den föll samman först när briterna lämnade den i september 1927. Sir Walter Citrine (1887–1983) var generalsekreterare för TUC 1926–1946. Han adlades 1935 för sina tjänster åt den brittiska kapitalismen. Michail Tomskij (1886–1936) var en högerbolsjevik som motsatte sig upproret i oktober 1917. Han arbetade som de sovjetiska fackföreningarnas ledare och medlem av politbyrån nära med Stalin i mitten av 1920-talet, särskilt i den anglo-ryska kommittén, till dess han anslöt sig till högeroppositionens kamp mot Stalin under Bucharins ledning. Han begick självmord under den första Moskvarättegången.

³ Józef Piłsudski (1867–1935) var polsk militär och statsminister. Han genomförde i maj 1926 en statskupp som stöddes av vänstern och även de polska kommunisterna.

⁴ Den kinesiska revolutionen 1925–1927 krossades därför att de kinesiska kommunisterna, på order från Moskva, anslöt sig till det borgerligt nationalistiska Guomindang, som leddes av Chiang Kai-shek, och underordnade revolutionen koalitionen med Guomindang.

Kommunistiska internationalen. Tiden kom när Stalin, Molotov och Bucharin skickade ett telegram från Moskva som uppmanade de kinesiska kommunisterna att få stopp på böndernas jordrörelse, för att inte ”skrämma bort” Chiang Kai-shek och hans officerare.⁵ Tarov ansåg, tillsammans med andra av Lenins lärjungar, att en sådan politik var förräderi mot revolutionen.

Tarov och hans kamrater hade flera andra liknande brott på sitt konto. Från 1923 krävde de att arbetet skulle fortgå med att utarbeta femårsplanen;⁶ och när utkastet till den första femårsplanen slutligen tog form 1927, argumenterade Tarov och hans kamrater för att den årliga ökningen av industrin inte skulle sättas till 5–9 procent, vilket politbyrån gjorde, utan till två eller tre gånger så mycket. Det är sant att detta snart bekräftades. Men eftersom Tarov och hans kamrater tack vare sin framsynthet hade avslöjat det styrande övre skiktets efterblivenhet, var de därför skyldiga till att undergräva revolutionen (dvs. byråkratins prestige).

Tarov och hans kamrater ägnade mycket uppmärksamhet åt arbetarungdomen. Ungdomen måste, enligt deras uppfattning, ges möjlighet att tänka själv, att studera, göra misstag och lära sig att stå på egna fötter. De protesterade mot det faktum att revolutionärt ledarskap hade ersatts med en regim av mästrande korpraler. De förutsåg att denna kasernliknande kvävning av ungdomen måste leda till demoralisering och framväxten av renodlad huliganism och reaktionära stämningar i dess mitt. Dessa varningar betecknades som ett försök att sätta upp den unga generationen mot den gamla, som ett myteri mot det ”gamla gardet” – samma ”gamla garde” som har förtalats, krossats och satts i fängelse, eller som demoraliserats av Stalin med hjälp av hans hejdukar.

Sådana är Tarovs brott. Till detta måste tillfogas att bolsjevik-leninisterna, inklusive Tarov, aldrig försökte påtvinga sina idéer med våld. De uppmanade inte till uppror mot byråkratin. Under en period på nästan tio år strävade de efter och hoppades kunna *övertyga partiet*. De kämpade främst för sin rätt att lägga fram sin kritik och sina förslag inför partiet. Men byråkratin, som upphöjt sig själv till enväldigt styre efter världsproletariatets nederlag, förde inte fram argumentens kraft mot den leninistiska oppositionen, utan GPU:s beväpnade avdelningar.⁷ Tarov råkade befinna sig bland de flera tusen som greps under det thermidorianska utrotandet av oppositionen 1928.⁸ Därefter tillbringade han mer än tre år i förvisning och omkring fyra år i fängelse. Utifrån hans kortfattade berättelse kan läsaren bekanta sig med de förhållanden som råder i dessa fängelser: övergrepp, kroppsstraff, fjorton dagars tortyr under en hungerstrejk och, som svar på den, tvångsmatning och nya övergrepp. Allt detta därför att bolsjevik-leninisterna ställde frågan om kollektivisering innan Stalin gjorde det, därför att de utfärdade en varning i tid för konsekvenserna av den svekfulla alliansen med Chiang Kai-shek och den framtida sir Walter Citrine...

⁵ Vjatjeslav Molotov (1890–1986) var tidigt anhängare till Stalin och medlem av centralkommittén från 1920, ordförande i folkkommissariernas råd 1930–1941 och utrikesminister efter Litvinov (från 1939). Han eliminerades från ledningen av Chrusjtjov 1957 när han motsatte sig ”avstaliniseringen”. Chiang Kai-shek (1887–1975) var en reaktionär militär ledare för Guomindang under den kinesiska revolutionen 1925–1927 och hyllades av stalinisterna som en stor revolutionär fram till april 1927, då han genomförde en blodig massaker på kommunister och fackliga aktivister i Shanghai. Han styrde Kina tills han störtades 1949.

⁶ Den första femårsplanen för ekonomisk utveckling i Sovjetunionen inleddes 1928 och räknade med en försiktig ökning av industrins tillväxt och hade en obeslutsam politik mot bönderna. Plötsligt ändrade politbyrån sin inställning och uppmanade till uppfyllande av femårsplanen på fyra år. Den ökade farten och framtvängde kollektiviseringen av bönderna ledde till en period med ekonomiskt kaos och stora svårigheter för befolkningen.

⁷ GPU var en av förkortningarna som användes för den sovjetiska säkerhetspolisen.

⁸ Thermidor var den månad i den franska revolutionens kalender då de revolutionära jakobinerna störtades av en reaktionär flygel i revolutionen, men det gick inte så långt som att återupprätta den feodala regimen. Trotskij använde det som en historisk analogi för att beskriva den konservativa stalinistiska byråkratins maktövertagande inom ramarna för de förstatligade egendomsförhållandena.

Men sedan kom en ny åskknall från himlen: Hitler kom till makten i Tyskland. Kommunismiska internationalens politik hade röjt vägen för honom. När Hitler steg upp i sadeln höll ingen annan än Stalin i stigbygeln åt honom. Alla floder av vältalighet som välldes fram från den sjunde kongressen kommer inte att tvätta bort fläckarna av detta historiska brott från de upphöjda ledarna.⁹ Desto mer rabiater blev den stalinistiska klickens hat mot alla de som hade förutsett och varnat i tid. De fängslade leninisterna fick betala med sina revben för den dödliga politik som kombinerade okunnighet med trolöshet: det är just den kombinationen som utgör stalinismens essens.

Ändå vände sig Tarov, oroad av nationalsocialismens seger, till myndigheterna i Moskva med följande förslag: han lovar att uppge sina oppositionella aktiviteter, i utbyte mot att han, Tarov, ges rätten att återvända till partiets led, som en disciplinerad soldat, och där bedriva kampen mot den fascistiska faran.

Det är inte svårt att förklara de psykologiska orsakerna till Tarovs steg. Det finns ingen ställning som är mer outhärdlig för en revolutionär än att bli bunden till händer och fötter medan den imperialistiska reaktionen erövrar den ena efter den andra av proletarietets skyttegravar. Men Tarovs politiska förslag var dubbelt orealistiskt. För det första, att *okritiskt* stödja Stalins kamp mot fascismen är, i den slutliga analysen, att hjälpa fascismen – detta har ovedersägligt visats av de senaste tolv årens hela historia; för det andra, Tarovs förslag var inte acceptabelt, och kunde inte ha accepterats av byråkratin. Till och med en enda leninist som osjälviskt och modigt uppfyller de uppgifter han tilldelas, helt öppet, utan att offentligt göra avbön och utan att spotta på bolsjevismens bästa traditioner, skulle vara en tyst vederläggning av den legend som kallas ”trotskismen som den borgerliga kontrarevolutionens avantgarde”. Denna enfaldiga legend vinglar på sin mytiska underbyggnad och måste stöttas upp varje dag. Tarovs exempel skulle dessutom, om han lyckats, oundvikligen väcka till efterföljd. Detta kunde inte tillåtas. Det är otillåtet att låta modiga män, som bara ger upp det offentliga uttrycket av sina uppfattningar, att återvända till partiet – nej, de måste avsvära sig sina idéer, helt och hållet sin rätt att tänka. De måste spotta på åsikter som helt bekräftats av händelsernas gång.

Ingenting är så karaktäristiskt för den stalinistiska regimen, dess inre korruption och bedräglighet, liksom dess fullständiga oförmåga att assimilera en ärlig revolutionär som är beredd att lydigt tjäna men vägrar att ljuga. Nej! Stalin behöver avfällingar, gläfsande renegater, människor som är beredda att skamlöst kalla svart för vitt, som patetiskt slår sig för sina tomma bröst, medan deras medvetande i verkligheten upptas av lyxmat, bilar och sommarhem. Partiet och statsapparaten översvämmas av sådana svindlare, bedragare och korruperade cyniker. De är opålitliga men outhärliga: det byråkratiska enväldet, som kommit i oförsonlig motsättning till arbetarstatens ekonomiska och kulturella krav, är i akut behov av svindlare som är beredda till allt.

Tarovs försök att återvända till det officiella ”partiets” led slutade med fullständigt misslyckande. Tarov hade ingen annan möjlighet än att fly från Sovjetunionen. Hans erfarenhet, för vilken han fick betala så dyrt, är en ovärderlig lärdom både för Sovjets och världens proletariat. Det öppna brevet som publicerats av organisationerna som står under Fjärde internationalens fana får en ny och entydig bekräftelse av Tarovs fall. Det öppna brevet slår fast: ”Genom förföljelser, komplotter, amalgamer och blodig repression försöker den styrande klickens att kväva i sin linda varje manifestation av marxistiskt tänkande. Ingenstans i världen jagas verklig leninism så bestialiskt som i Sovjetunionen.”

⁹ Hänvisning till Kominterns sjunde kongress 1935 som lanserade politiken folkfronter som inte bara skulle omfatta arbetarpartier utan också borgerliga partier.

Dessa rader kan ytligt uppfattade tyckas överdrivna: jagas inte leninismen skoningslöst i Italien och Tyskland? Men det är faktiskt ingen överdrift i det öppna brevet. I de fascistiska länderna utsätts leninisterna för förföljelse tillsammans med regimens andra motståndare. Hitler gav uttryck åt sin största illvilja, vilket är välkänt, mot sina oppositionella vapenbröder i partiet, ”vänsterflygeln”, som påminde honom om sin egen gårdag.¹⁰ Den stalinistiska byråkratin ger uttryck för samma bestialiska grymhet mot bolsjevik-leninisterna, de verkliga revolutionärerna, vilka förkroppsligar partiets och oktoberrevolutionens traditioner.

De politiska slutsatserna som ska dras av kamrat Tarovs fall är uppenbara. Det skulle vara ren galenskap att tänka på att idag ”reformera” och ”pånyttföda” SUKP. Ett byråkratiskt maskineri som huvudsakligen tjänar till att hålla proletariatet i ett skruvstäd kan omöjligt få att tjäna proletariatets intressen. Revolutionär terror, som under revolutionens heroiska period tjänade som ett vapen i de uppväckta massornas händer mot förtryckarna, och som ett direkt skydd för proletariatets styre, har helt och hållet ersatts av byråkratins kallblodiga och förgiftade terror, vilken kämpar som ett galet odjur för sin ställning och sina sinekurer, för dess okontrollerade och autokratiska styre – mot det proletära avantgardet. Det är just därför som stalinismen är dömd!

Den 20 februari 1889 skrev Engels ett sannerligen anmärkningsvärt brev till Kautsky – som publicerats först nyligen – om klassförhållandena under den stora franska revolutionens epok. Bland annat skriver han följande: ”Vad terrorn anbelangar, så var det en krigsåtgärd, i den utsträckning som den hade en mening. Den tjänade inte bara till att hålla kvar den klass, eller fraktion av en klass, vid rodret som ensam kunde säkra segern för revolutionen (vilket var det minsta efter segern över upproren), utan säkrade den också rörelsefrihet, armbågsrum, möjligheten att koncentrera sina krafter vid de avgörande punkterna – gränserna.” Men så snart som gränserna säkrats, tack vare militära segrar, och efter utplånandet av den vansinniga kommunen, som försökt föra frihet till andra folk på bajonetterna, hade terrorn överlevt sig själv som revolutionens vapen. Det är sant att Robespierre stod på höjden av sin makt, men, säger Engels, ”*hädanefter blev terrorn ett medel för självbevarande för honom, och därmed reducerades den till en absurditet*” (Engels kursivering).¹¹

Dessa rader är anmärkningsvärda i sin enkelhet och sitt djup. Det finns inget behov att här breda ut sig om skillnaden mellan den nuvarande och den förgångna epoken: den är välkänd. Skillnaden mellan de historiska roller som spelades av Robespierre och Stalin är inte mindre tydlig: den förre säkrade revolutionens seger över dess inhemska och utländska fiender under den mest kritiska perioden i dess existens; men i Ryssland genomfördes detta under Lenins ledning. Stalin kom fram först efter att denna period hade avslutats. Han är det levande förkroppsligandet av en byråkratisk thermidor. I hans händer var och är terrorn främst verktyget för att krossa partiet, fackföreningarna och sovjeterna, och för upprättandet av en personlig diktatur som bara saknar... en kejsarkrona. Den terror som har uppfyllt sitt revolutionära uppdrag och som omvandlats till ett vapen för usurpatorers självbevarande, omvandlar sig till en ”absurditet”, för att använda Engels uttryck. På dialektikens språk innebär det att den är dömd till oundviklig kollaps.

De sanslösa bestialiteter som växte fram ur de byråkratiska metoderna för kollektiviseringen, liksom de vidriga repressalierna och våldet mot det proletära avantgardets bästa element, uppväckte oundvikligen förbittring, hat och längtan efter hämnd. Denna atmosfär skapar stämningar av individuell terrorism bland ungdomen. Den lille ukrainske Bonaparte S.

¹⁰ Den 30 juni 1934 inledde Hitler den våg av utrensningar som sopade bort potentiellt oppositionella element inom nazistpartiet och andra borgerliga grupper i Tyskland.

¹¹ Maximilien Robespierre (1758–1794) var den franska regeringens jakobinske ledare från 1793 tills han störtades av kontrarevolutionen den nionde thermidor och giljotinerades.

Kosior,¹² berömd för sin fräckhet, sade för inte länge sedan att Trotskij ”uppmanar i pressen till mord på sovjetiska ledare”, medan Zinovjev och Kamenev – vilket, med er tillåtelse, visades av Jenukidzes fall – direkt deltog i förberedelserna av mordet på Kirov. Eftersom alla som har tillgång till Trotskij's skrifter lätt kan kontrollera huruvida Trotskij har uppmanat till ”mord på sovjetiska ledare” (om man i allmänhet går med på att det finns mogna människor som måste verifiera tidningsankor av detta slag), kastar detta i sig tillräckligt ljus på den andra hälften av Kosiors lögn, den som gäller Zinovjev och Kamenev. Vi vet inte om det nu pågår framställande av några fabricerade dokument med hjälp av ”lettiska diplomater” eller ”Wrangels officerare”.¹³ Den bonapartistiska regimens Kosior och hans gelikar kan fortfarande jaga, strypa och skjuta ganska många oklanderliga revolutionärer, men det kommer inte att ändra sakens essens: deras terror är en historisk absurditet. Den kommer att svepas bort tillsammans med dess organisatörer.

Uppmanar vi till mord på sovjetiska ledare? De byråkrater som har upphöjt sig själva till gudar kan uppriktigt leva i villfarelsen att de gör historia, men vi delar för vår del inte denna illusion. Stalin skapade inte apparaten. Apparaten skapade Stalin – efter sin egen bild. Att Kirov ersattes av Zjdanov förändrade absolut ingenting i sakernas tillstånd.¹⁴ Till skillnad från den situation som råder för varor för masskonsumtion, är urvalet av sådana som Kosior obegränsat. De skiljer sig från varandra med någon centimeter i längd och några centimeter i omfång. Det är allt! I allt annat är de så lika som deras lovsånger till Stalin. Ersättandet av Stalin själv med Kaganovitj eller någon av hans gelikar skulle medföra nästan lika lite ny-modigheter som när Kirov ersattes av Zjdanov.¹⁵ Men skulle en sådan som Kaganovitj ha tillräcklig ”auktoritet”. Det finns ingen anledning till oro: alla sådana som Kosior – den förste, den femtonde och den ettusen och förste – skulle omedelbart förse honom med den nödvändiga auktoriteten med hjälp av det byråkratiska transportbandet, liksom de skapade Stalins ”auktoritet”, dvs. ”auktoritet” för dem själva, för deras okontrollerade styre.

Det är därför som individuell terror i våra ögon framstår som så patetiskt och ynkligt. Nej, vi har inte glömt marxismens ABC. Det är inte bara den sovjetiska byråkratins öde utan också den sovjetiska regimens öde i dess helhet som beror av världshistoriska faktorer. Endast det internationella proletariats framgångar kan återge det sovjetiska proletariats självförtroende. Det grundläggande villkoret för revolutionära framgångar är det proletära avantgardets förening i världsskala kring Fjärde internationalens fana. Kampen för denna fana måste också föras i Sovjetunionen – försiktigt men oförsonligt. Den historiska absurditeten med en självhärskande byråkrati i ett ”klasslöst” samhälle kan inte och kommer inte att vara i evighet. Ett proletariat som genomfört tre revolutioner kommer åter att resa sitt huvud. Men

¹² Stanislav Kosior (1889–1939) var sekreterare i det ukrainska kommunistpartiets centralkommitté och blev medlem av politbyrå 1930 efter den sextonde partikongressen. Han avsattes från alla sina poster 1938 (ersattes av Chrusjtjov) och utsattes för tortyr. Han var född i Polen och tvingades ”erkänna” att han var polsk spion. Bland annat våldtogs hans sextonåriga dotter inför honom. Han avrättades i februari 1939. Rehabiliterades i mars 1956.

¹³ Detta är en hänvisning till två andra stalinistiska amalgamer. En lettisk diplomat påstods ha spelat en roll i mordet på Kirov 1934 i utbyte mot ”ett brev till Trotskij”. GPU planterade 1927 en provokatör i Vänsteroppositionen, en tidigare officer hos Wrangels vitgardister. Stalin fördömde sedan Vänsteroppositionens ”kontrarevolutionära verksamhet” och ”förbindelser med imperialismen”.

¹⁴ Andrej Zjdanov (1896–1948), allierad med Stalin från 1923, ersatte 1935 den mördade Kirov som sekreterare i partiorganisationen i Leningrad och var medlem av politbyrå från 1939. Han dog under mystiska omständigheter.

¹⁵ Lazar Kaganovitj (1893–1991) var kommissarie för den tunga industrin 1938–1939, medlem av centralkommittén från 1924 och medlem av politbyrå från 1930. Han blev 1934 chef för partiets kontrollkommission som ansvarade för utrensningarna. Han avsattes från alla poster som ”partifientligt element” när Chrusjtjov tog över som partiledare under 1950-talet.

kommer inte den byråkratiska "absurditeten" att göra motstånd? Proletariatet kommer att finna en tillräckligt stor kvast. Och vi ska hjälpa dem.

Översättning: P-O Mattsson